

Michail Michailovič Bachtin: *François Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*, Argo, Praha, 2007, pořadí vydání: 2., počet stran: 489, počet příloh: 1, ediční řada: každodenní život, překlad: Jaroslav Kolár, ISBN: 978-80-7203-776-6.

Ač byla kniha Michajloviče Bachtina o středověké lidové kultuře sepsána již ve dvacátých letech 20. století, k otištění dospěla kvůli autorově opozičnímu postoji vůči politickému režimu až roku 1965. V češtině se poprvé objevila o deset let později díky překladu Jaroslava Kolára. O atraktivitě Bachtinovy práce svědčí nesporně nové vydání, ke kterému byla připravena v loňském roce.

V úvodu knihy se setkáme s obsáhlou formulací problému, neboť autor přivedl na světlo světa fenomén lidové kultury v době, kdy se ještě netěšila široké pozornosti badatelů. Základem výzkumu středověkého lidového prostředí se mu stalo literárněvědné hledisko. Bachtin se pokouší o analýzu tématu na základě vnímání smíchu v průběhu dějin, potažmo na bázi reflexe groteskních rabelaisovských motivů, čímž upozorňuje na rozdílnost oficiální a lidové kultury.

Po tomto vymezení Bachtin v sedmi kapitolách uvádí čtenáře detailně do lidového prostředí středověku a renesance, v němž se pokouší rekonstruovat smýšlení obyčejných lidí pomocí jazykových projevů, gest a lidových slavností. Právě karneval probíhající během různých církevních svátků, v jehož područí bylo vše převráceno naruby, plné neomalených narážek a ničím neřízené zábavy, je podle autora klíčem k pochopení aspektů, které lidovou kulturu determinovaly. Smích spjatý s veselí byl ambivalentní – na jedné straně byl výsměchem vůči předepisované oficiální vážnosti, na druhé straně oslavou života. K určitému pochopení tradice lidového veselí, jakožto radosti z žití samotného, došla až renesance, což se zrcadlí v Rabelaisovu románu. Proto se také během této dějinné epochy stává *kultura smíchu* součástí oficiální.

Práce je zakončena příznačně textovou přílohou „Římský karneval“ v podání J. W. Goetha. Po ní v knize nalezneme ještě Bachtinův klíč k Rabelaisovi, který má čtenáře upozornit na širší souvislosti a okolnosti vzniku knihy. Zasazením do těchto reálií je poukázáno na výjimečnost autorova přístupu k problematice a na možnost využití práce v rámci mnoha společenskovedních disciplín.

Tento výstup vznikl za podpory Univerzity Karlovy v Praze, Filozofické fakulty z prostředků specifického výzkumu na rok 2008, číslo projektu GRANTY/2008/561